

ESITELMÄ NUOTANVEDOSTA

Eila Sormunen (Malinen)
Suomen Nuoriso-opisto v. 1957

Kalastus on ollut esi-isillemme metsästyksen rinnalla tärkeä elinkeino, maanviljelyksen ollessa vielä kovin alkeellista. Vanhat kalastustavat ja –perinteet, sekä pyyntivälineet ovat säilyneet suurin piirtein muuttumattomina meidän päiviimme saakka. Tosin niissäkin on aikojen kuluessa tapahtunut kehitystä.

Kotikylälläni Kuusjärven Viuruniemessä, joka on kauniin ja kalarikkaan Juojärven rannalla, on nuotanveto jokavuotinen vakiintunut tapa. Sitä harjoitetaan etupäässä vain kotitarpeeksi, mutta runsaampina saalisaikoina myydäänkin paljon.

Veto tapahtuu niin sanotulla pikkunuotalla, jota vetämässä on kaksi miestä. Kesänuotanveto alkaa kesäkuussa, nykyisen kalastuslain mukaan ensimmäinen päivä. Nuotalle lähdetään iltaisin varsinaisen päivätyön päätyttyä ja vedetään sitten melkein puoleen yöhön. Koko kesän ajan, aina syksyyn asti nuottaa vedetään silloin tällöin.

Syksyllä, noin lokakuun puolivälissä, jolloin on muikun kutuaika, alkaa syysnuotan veto. Silloin ovat miehet järvellä aamuvarhaisesta iltamyöhään. Koska kalastus on syksyisin kiihkeimmillään, ja parhaat kala-apajat kysytyjä, on kalamiehillä kilpa siitä, kuka aamuisin ensimmäisenä ehtii apajalle. Se, kuka joutuu ensin, saa sitten koko päivän vetää sitä apajaa, mutta jos toinen nuottakunta pyrkii myös samalle apajalle, on se otettava. Silloin tehdään niin sanottu ”Sepä”, joka merkitsee sitä, että kummankin nuotan koko päivän saaliit jaetaan kahtia molempien nuottakuntien kesken.

Itse nuotanveto tapahtuu seuraavasti: Nuottavene, jossa on nuotta, soudetaan apajan lähtöpaikalle, jota sanotaan heittimeksi. Sitten alkaa nuotan potkeminen. Airomiehen köysi kiinnitetään rantaan, joko kiveen tai vaajaan. Soudetaan sitten määrättyä merkkiä kohti. Kun köysi on soudettu suoraksi, käännetään soutamaan rannan suuntaan ja heitetään nuottaverkot järveen. Sen jälkeen aletaan soutaa perämiehen köyttä maata kohti. Kun päästään rantaan, vedetään venettä sen verran maalle, että ei lähde liikkeelle. Perämies jää vetämään venheestä käsin omaa köyttä ja airomies menee vetämään toista köyttä. Kun nuotta on vedetty kullakin apajalla määrätylle läheisyydelle, menevät miehet venheeseen, heittävät köyden pohjukan rantakiveen

kiinni, ettei vene liiku. Sitten he ryhtyvät nostamaan nuotta venheeseen. Perämiehellä on toisessa kädessä ”tarvoin”, joka on noin puolitoista metriä pitkä keppi, ja sen päässä jonkinlainen pyöreä puupalikka. Sillä hän hätyyttää kaloja nuotan perään, etteivät ne karkaa veneen alle.

Kun sitten nuotta on nostettu venheeseen, niin avataan ”peräsikko”, ja mahdolliset kalat solutetaan astiaan. Sitten käännetään nuotta.. Airomiehen vetämä puoli ladotaan toisen puolen päälle, köysi kierretään huolellisesti vyyhdelle. Niin on sitten nuotta valmiina seuraavaa vetoa varten.

Vetämisen välillä nuottamiehet ”kotvivat”, odottavat kaloja apajalle. Kun sitten arvelevat niitä olevan, ryhtyvät taas vetämään. Vanhoilla kalamiehillä onkin oikein vaisto, joka sanoo milloin kalat tulevat apajalle.

Kotvinta aikaan miehet pitävät iloista puhetta ja tarinaa nuottarannalla, kertovat kalajuttuja ja kaskuja toisilleen, syövät eväitensä, keittävät ja juovat kahvia.

Kun sitten ilta joutuu, onkin saaliin jako käsillä. Ennen vanhaan ei ollut mitään mittaa, jaettiin vain silmällä katsoen. Tottuneelta se kävikin aivan tasapuolisesti. Silmämääräisiä mittoja olivat: kappakappanen, parikappanen, nelikko eli kappakaheksinen, kappakymmeinen j.n.e. Nykyisin kalat mitataan kiloissa, joka onkin varmempi ja tarkempi, kuin silmämääräinen mittaus.

Kala-astiana käytettiin entisaikaan tuohikonttia, joka nykyään on häviämässä käytännöstä. Nyt on alettu käyttää puulaatikoita ja muita astioita.

Tällaista on pikkunuotan veto kotikylälläni isäni kertomana. Tapa on säilynyt sukupolvesta toiseen ja luultavasti tulee säilymään niin kauan kuin järvessämme riittää kalaa.